

AVOTULEA EI SAA SYTYTTÄÄ METSÄPALOVAARAN AIKANA
YLÄKOULUIKÄISTEN SUHTAUTUMINEN SUOMEN KIELEN
VOKAALIVARTALOISTUMISEEN

Suomen kielen
kandidaatintutkielma
Oulun yliopisto
28.5.2018

Sonja Liukkonen

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. TEORIA JA METODI	3
2.1. Vokaalivartalaisuus	3
2.2. Metodi ja aineisto	5
3. ANALYYSI	5
3.1. Elisitaatiotesti	8
3.2. Monivalintatesti	13
3.3. Vertailu: aikuiset ja nuoret informantit	15
3.4. Vertailu: nuorten informanttien kyselylomakevastaukset	18
4. PÄÄTÄNTÖ	21
LÄHTEET	24
LIITTEET	

1. JOHDANTO

Tutkin kyselylomakemenetelmin yläkouluikäisten (7.-, 8.- ja 9.-luokkalaisten) suhtautumista vokaalivartalomuotoihin, jotka esiintyvät konteksteissa, joissa konsonanttivartalo olisi norminmukainen. On havaittu, että sanojen konsonanttivartalot ovat alkaneet pikkuhiljaa väistyä vokaalivartaloiden tieltä, esimerkiksi *lapsi* : *las+ta* ~ **lapse+a* (Paunonen 2003: 201–203). Santeri Palviainen (yleinen kielitiede, Oulun yliopisto) ja Katja Västi (suomen kieli, Oulun yliopisto) ovat tehneet samankaltaisen kyselylomaketutkimuksen Oulun yliopistossa, ja vastaajina ovat olleet Oulun yliopiston käytävillä kulkeneet ihmiset. Osa on ollut opiskelijoita, osa esimerkiksi henkilökuntaa tai vierailijoita. Kaikki ovat kuitenkin olleet aikuisia. (Palviainen & Västi 2017.) Esittelen Palviaisen ja Västin (2017) tutkimuksen tarkemmin luvussa 2.2. Käytän sitä myös vertailukohteena analyysissäni eli luvussa 3.

Yläkouluikäisten suhtautuminen vokaalivartaloisiin muotoihin kiinnostaa minua siksi, että heillä on ollut äidinkielen opetusta vasta hyvin vähän aikaa verrattuna esimerkiksi luokiolaisiin tai korkeakouluopiskelijoihin, ja sen vuoksi heidän kielikorvansa ehkä sallii enemmän norminvastaisuutta kuin aikuisten. Suomen kielen vokaalivartaloistumista on tutkittu melko vähän siitä huolimatta, että sanavartaloisten muutostendenssi on ollut tiedossa jo pitkään. Näin ollen tuntui luontevalta aloittaa tutkimuksen tekeminen lähes puhtaalta pöydältä. Haluankin tutkimuksellani selvittää, miten yläkoululaiset suhtautuvat kielen vokaalivartaloisiin muotoihin ja miten he niitä itse tuottavat elisitaatiotestissä, eli testissä, jossa informantit tuottavat lopun taivutettavasta sanasta itse. Haluan myös saada selkeämmän kuvan siitä, miten pitkällä tällainen kielenmuutos on. Toivon löytäväni mahdollisesti joitain tiettyjä sanoja ja taivutusmuotoja, jotka erityisesti nousevat esiin vokaalivartaloisina oppilailta kerätyissä kyselylomakkeissa. Nostankin nämä seikat tutkimuskysymyksiksi:

- Ilmeneekö yläkouluikäisten eli nuorempien informanttien kyselytutkimuksen vastauksissa enemmän vokaalivartaloisuutta tai sen sallimista kuin aikuisten vastauslomakkeissa?
- Missä lekseemeissä ja muotoryhmissä vokaalivartaloisuutta on eniten?
- Millaisia eroja ja yhtäläisyyksiä nuorten informanttien monivalinta- ja elisitaatiokyselytutkimusten vastauksissa on?

Hypoteesini on, että yläkouluikäisten kyselylomakevastauksissa on enemmän norminvastaisia, vokaalivartaloisia muotoja sanavartaloissa kuin vastanneilla aikuisilla, sillä uskon, että nuorilla kielenmuutos on edennyt pidemmälle kuin aikuisilla, koska heidän äidinkielenopiskeluhistoriansa ei ole kovinkaan pitkä. Nuorten lyhyestä äidinkielenopiskeluhistoriasta johtuen ajattelen, että heidän kielikorvansa sallii enemmän norminvastaisuutta kuin aikuisten. Lisäksi uskon mahdollisesti löytäväni aineistosta eniten tyyppiä *las+ta* ~ **lapse+a*, *mies+tä* ~ **miehe+ä* eli yksikön partitiivimuodoissa esiintyviä vokaalivartaloita, sillä tällaiset muodot ovat jo osittain raivanneet tietään konsonanttivartaloiden tilalle suomen kielessä (Paunonen 2003: 204). Hypoteesiani partitiivimuotoisia vokaalivartalomuotoja kohtaan tukee myös se totuus, että vokaalivartaloiset partitiivimuodot ovat jo kerenneet vallata alaa vastaavilta konsonanttimuodoilta (Itkonen & Maamies 2012: 56).

Ajattelisin, että suosituimmat vokaalivartalotapaukset edustuvat useimmiten samassa muotoryhmässä tai taivutustyyppissä eli tutkielmassani yksikön partitiivissa. Yksikön partitiivissa *e*:hen loppuvien vokaalivartaloisten lekseemien partitiivin päätte on *-A* ja konsonanttivartaloisten partitiivien päätte on *-tA* (VISK 2008 §87, §89). Palviainen ja Västin (2017) vastaavan tutkimuksen hypoteesina on se, että vokaalivartalo on sitä todennäköisempi, mitä perussanamaisemmaksi lekseemi mielletään. Tämä tarkoittaa sitä, että vokaalivartaloisuutta esiintyy siis enemmän **mieheä*-muodossa kuin vaikkapa **hampaata*-muodossa. (Palviainen & Västi 2017.) Heidän hypoteesinaan on myös se, että vokaalivartalo on sitä todennäköisempi, mitä harvinaisempi perussanamainen lekseemi on käytössä (**vuorea* enemmän kuin **mieheä*), mitä harvinaisempi yleisen lekseemin muotoryhmä on käytössä (**surenut* enemmän kuin **olekoon*) ja mitä produktiivisemmaksi morfeemiksi johdin hahmottuu (**kauniimpaa* enemmän kuin **tarvitsetaan*) (Palviainen & Västi 2017).

2. TEORIA JA METODI

Luvun 2.1. alussa kerron yleisesti hiukan sanavartaloista. Sen jälkeen kerron samassa luvussa teoriataustaa siitä, mitä tarkoittaa vokaalivartaloistuminen ja miten se näkyy suomen kielen sananmuodoissa. Luvussa 2.2. esittelen aineistonkeruumenetelmäni ja aineistoni. Aineistoani analysoin luvussa 3.

2.1. Vokaalivartaloisuus

Kaikilla suomen kielen taipuvilla lekseemeillä on vokaalivartalo, joka päättyy joko lyhyeen tai pitkään vokaaliin tai diftongiin (Koivisto 2013: 101). Joillakin sanoilla lisäksi konsonanttivartalo. Sanoja, joilla on vain vokaaliin loppuva sanavartalo, kutsutaan vokaalivartaloisiksi tai yksivartaloisiksi (ks. esimerkki (1)). (VISK 2008 § 55.) Jos sanalla on lisäksi konsonanttiin loppuva sanavartalo, sitä kutsutaan kaksivartaloiseksi. Tällaisissa kaksivartaloisissa tapauksissa konsonanttiin loppuvaan sanavartaloon liittyy konsonanttialkuinen tunnus, (ks. esimerkki (2)). Verbeillä mahdollinen konsonanttivartalo on yleisin imperatiivimuodon *kAA-* tai *kO-*tunnuksessa (kuten esimerkiksi *hypät+kää*) ja nomineilla puolestaan yksikön partitiivissa (kuten esimerkiksi *vanhuut+ta*). (VISK 2008 § 55.)

(1) *talo+n* : *talo+na*

(2) *sude+n* : *sut+ta*

Vokaalivartaloistuneissa muodoissa sanavartalo on muuttunut pikkuhiljaa konsonanttivartalosta vokaalivartaloksi. Esimerkiksi essiivimuoto sanasta *lapsi* on ajan myötä vokaalivartaloistunut (ks. esimerkki (3)). (Paunonen 2003: 204.)

(3) *las+na* ~ *lapse+na*

Vokaalivartaloiset muodot (esimerkiksi partitiivissa *sutta* : **sutea* ~ **susea*) ovatkin yleistyneet suomen kielessä. Muutos on ollut hidas, mutta se on nähtävissä. Esimerkiksi partitiivimuodoissa konsonanttivartalo on usein morfologisesti mutkikas, ja sen vuoksi vokaalivartalot valtaavat näiltä tilaa. (Paunonen 2003: 203.) Samankaltainen

morfologinen muutos on havaittavissa esimerkiksi siinä, että vielä 1800-luvun varhaisnykysuomessa konsonanttivartaloisuus essiivimuodoissa on ollut yleinen (esimerkiksi *nuorra ~ nuorna ~ nuorena*). Konsonanttivartaloiset muodot ovatkin olleet ennen nykyistä yleisempiä. Tähän viittaa se, että vaikka essiivit taivutetaan niin, että niissä on vokaalivartalo, tavataan myös vastaavia konsonanttivartaloisia muotoja. Nämä vanhat, konsonanttivartaloiset muodot esiintyvät murteissa, kansanrunoudessa ja vanhassa kirjakielessä, esimerkiksi *monna* 'monena'. (Hakulinen 1979: 80.) Joissakin kiteytymänluonteisissa ilmauksissa voi myös esiintyä essiivin konsonanttivartaloisuutta. Näitä muotoja ei välttämättä edes hahmoteta paradigmaattisiksi essiivimuodoiksi. Tällaisia ilmauksia ovat esimerkiksi *toissa* 'toisena' *päivänä* (Hakulinen 1979: 80). Paunosen (2003: 188) mukaan kieli onkin muuttuva ilmiö, ja sen myötä osa kielestä on aina muutoksen alainen. Kielenmuutoksiin vaikuttaa myös kieliyhteisö, ja muun muassa se, onko kieliyhteisö yksi- vai monikielinen (Paunonen 2003: 189). Vokaalivartaloistumisen ajatellaan olevan äärimmäisen hidas, jopa sanoittain tapahtuva kielenmuutos (Paunonen 2003: 203). Fertig (2013: 139) muistuttaa siitä, että jos oppimamme kieli omaksuttaisiin muuttumattomana ja sääntöihin perustuvana, oletettavasti kieliopilliset muutokset tapahtuisivat välivaiheessa, jossa kielen uudet oppijat tekisivät uuden analyysin vanhoista muodoista.

Vokaalivartaloisten muotojen yleistyminen on nähtävissä muun muassa siinä, että joillekin sanojen taivutuksille on nykysuomessa olemassa vaihtoehtoisia muotoja. Näistä esimerkkinä mainittakoon *tuomea ~ tuonta*. Lisäksi joissakin yksikön partitiiveissa vokaalivartaloiset muodot ovat syrjäyttäneet kokonaan konsonanttivartaloiset muodot, esimerkiksi *ripsi : ripseä, suksi : suksea* (vrt. **ristä, *susta*). (Paunonen 2003: 204.) Suomen yleiskielessä kuuleekin jo usein puhuttavan rinnakkaismuodoilla *veistä ~ veitseä*. Viralliset kielenhuollon elimet, kuten esimerkiksi suomen kielen lautakunta, antavat suosituksia kielen käytöstä. Tähän puolestaan vaikuttaa se, mikä on nykyhetkellä kielen sen hetkinen käyttö. Jos kielenkäyttäjien käyttöön tulee yleisesti jokin muoto tai rakenne, joka on aiemmin ollut kielenhuollon mukaan sopimatonta suomen kieltä, se kuitenkin hyväksytään lopulta yleiskielen ja normia muutetaan. (Heikkinen & Mantila 2011: 36.)

Vokaalivartaloisuus nousee esiin kielenkäyttäjän puheessa erityisesti silloin, kun pieni lapsi opettelee puhumaan. Sen sijaan, että sanottaisiin *lämmintä*, sanotaankin *lämpimää*. (Laalo 2010: 234.) Äänneseikoista löytyy syy sille, miksi lapsi usein valitsee

vokaalivartaloisen asun taivutettavalle sanalle mielummin kuin konsonanttivartaloisen. Esimerkiksi yksikön partitiivissa lapsi suosii useimmiten vokaalivartaloista muotoa, sillä sen avulla voidaan välttää yhteenlankeamiset partitiivin ja muiden juuri opittujen paikallissijojen kesken. Kun lapsi sanoo esimerkiksi *puolee* 'puolta', hän onnistuu välttämään *lt*-yhtymän, jota esiintyy esimerkiksi ablatiiveissa *päältä*, *sieltä*. (Laalo 2010: 235.)

2.2. Metodi ja aineisto

Koska vokaalivartaloisten muotojen yleistymistä on tutkittu vielä melko vähän, oli omaa tutkimustani tukevia lähteitä haastavaa löytää. Lisäksi keräsin aineistoni kyselytestilomakkeella, ja ilmeni, että kyselylomaketutkimuksia, joilla tutkitaan myös morfologiaa eikä esimerkiksi semantiikkaa, ei ole kovinkaan paljon. Löysin kuitenkin vertailukohteeksi joitakin morfologiaa tutkivia kyselylomaketutkimuksia, kuten esimerkiksi Paul-Thor Holmbergin kandidaatintutkielman *Sisä- ja ulkopaikallissijojen väliset valintaperusteet Oulun kulttuuripaikannimistössä* (2015). Holmberg tutkii sitä, miten kielitieteen peruskurssin opiskelijoista koostuva informanttiryhmä taivuttaa Oulun kulttuuripaikannimiä, esimerkiksi *Prismaa* ja *Anttilaa*. Hän loi kyselytutkimukseensa elisitaatiotestin, jossa oli viisitoista virkettä, joista jokaisesta puuttui yksi lauseenjäsen. Esimerkiksi elisitaatiotestin ensimmäinen lause oli seuraavanlainen: *Olen tainnut unohtaa hanskani _____*. Informantin tehtävänä on ollut sijoittaa yksi viidestätoista kulttuuripaikannimestä taivutettuna tyhjään kohtaan. Lauseet on rakennettu niin, että kulttuuripaikannimi on pitänyt lisätä lauseeseen joko sisä- tai ulkopaikallissijassa. (Holmberg 2015: 3.) Holmbergin tutkielman kyselytutkimuksessa oli sama tavoite kuin omassanikin: informanttien tuli taivuttaa sanoja heidän oman kielikorvansa ohjaamalla tavalla.

Keräsin aineiston kandidaatintutkielmaani osalta Keminmaan keskuskoulun yläkoululaisista. Teetin yläkoulun luokista kolmelle luokalle elisitaatiotestilomakkeen (ks. liite 2), ja kolmelle luokalle monivalintalomakkeen (ks. liite 1). Kaiken kaikkiaan testeihini vastasi kaksi jokaista yläkoulun luokka-astetta. Teetäin kuitenkin molmepia testejä täysin satunnaisesti, joten joka luokka-asteelta en saanut kumpaakin testilaatua. Yhteensä vastauslomakkeita sain 102 kappaletta, ja niistä 51 on monivalintalomakkeita,

ja 51 elisitointilomakkeita. Yksi informantti ei ollut huomannut elisitaatiotestilapun olevan kaksipuolinen, joten kohdasta numero 12 (ks. liite 2) eteenpäin vastauksia on ainoastaan 50. Koska kyselyni vastaajat ovat kaikki alaikäisiä, tarvitsin heidän huoltajiltaan luvan, jotta oppilaat saivat osallistua tutkimukseeni. Lupa-asiat hoidin kirjoittamalla Wilma-viestin oppilaiden huoltajille. Wilma-viestiä luodessani haastavinta oli saada teksti siihen muotoon, ettei kyselylomaketekstistä valotu liikaa se, mitä tutkin. Se olisi voinut haitata aineistoni keruuta, sillä kaikkien oppilaiden vastaukset eivät olisi olleet välttämättä täysin spontaaneja, mikäli he olisivat tienneet, minkälaisia seikkoja tutkin. Päädyin mainitsemaan ainoastaan tutkivani taivutuspäätteitä. Kyselylomaketutkimuksessa vastaajista ei tule ilmi muita henkilökohtaisia tietoja kuin luokka-aste. Yhdenkään oppilaan vanhemmalta ei tullut kieltävää vastausta lupaa kysyttäessä.

Monivalintalomake (ks. liite 1) pitää sisällään esimerkkilauseita, joissa osassa on vokaalivartaloinen muoto norminmukaisen konsonanttivartalon sijaan. Seassa on myös harhautukseksi lauseita, jotka ovat muuten väärin kuin sanavartaloltaan. Tällöin välttyään siltä, että informantti tietää, mitä tutkin, ja antaa sen vaikuttaa vastausten spontaaniuteen. Oppilas valitsee asteikolla 1–4 muodon luontevuuden. Jos lause kuulostaa täysin järkeenkäyvältä, rengastetaan vaihtoehto 4 ”täysin luonteva”. Jos muoto särähtää oppilaan korvaan, hän rengastaa vaihtoedon 1 ”täysin epäluonteva”. Vaihtoehdot 2 ja 3 ovat välimalleja, ja nimesin ne ”jokseenkin luontevaksi” ja ”jokseenkin epäluontevaksi”.

Elisitointilomake (ks. liite 2), johon oppilaat lisäävät itse taivutuspäätteet, mahdollistaa monenlaisen variaation, enkä sen vuoksi halunnut toteuttaa koko kyselylomaketutkimusta tällä lomakkeella. Elisitaatiolomake sisältää joitakin esimerkkilauseita, joissa on katkaistu jokin sana, ja oppilaat kirjoittavat tämän keskeneräisen sanan loppuun itse, kuten esimerkissä (4). Myös elisitaatiotestissä on harhautuksena lauseita, joiden sanavartaloissa ei ole norminvastaisuutta, mutta jossain muussa piirteessä on.

(4) *Haluaisin auttaa tätä mie _____, mutta en voi.*

Kuten esimerkissä (4), on mahdollista, että informantti taivuttaa sanaa *mies* joko tavallisesti partitiivissa *miestä* tai sitten vokaalivartalosisessa muodossa **mieheä*. On

myös mahdollista, että hän tulkitsee täydennettävän lekseemi toiseksi, mutta pyrin ennaltaehkäisemään tätä kotekstien avulla. Niiden on tarkoitus ohjata tulkitsemaan täydennettäväksi lekseemiksi tietty lekseemi. Informanteille teettämäni kyselytestit – sekä monivalinta että elisitaatio – sisältävät tarkoituksellisesti samoja lekseemejä, joita on mahdollista taivuttaa vokaalivartaloiksi. Sekä monivalintatestistä että elisitaatiotestistä löytyy kummastakin siis joitakin samoja sanoja, joissa vartalovariaatio on mahdollinen. Tämä menettely mahdollistaa myös sen, että voin vertailla nuorille teettämiä kyselytutkimustuloksia keskenään.

Monivalintalomakkeen täyttäminen sujui suurimmaksi osin ongelmitta, kun taas täydennystestilomakkeen täytössä nuorilla esiintyi joitain ongelmia: osa ei huomannut lomakkeen olevan kaksipuolinen, ja osa ymmärsi taivutettavat sanat väärin. Esimerkiksi *purenut*-sanan taivutuksessa esiintyi kaikenlaista *purkautumisesta pureutumiseen* siitäkkin huolimatta, että kerroin oppilaille kyseessä olevan ilmaus, että tieto puree johonkin. Epäilen ilmauksen olevan ehkä hiukan vanhahko, ja sen vuoksi yläkouluikäiset eivät sitä niinkään tunne.

Oman aineistoni vertailukohteena toimii Palviaisen ja Västin (2017) vastaavan tutkimuksen aineisto. He teettivät lähestulkoon samanlaisen kyselytutkimuksen Oulun yliopistolla aikuisille ihmisille (Palviainen & Västi 2017). Aikuisille tehdyssä vokaalivartalokyselytutkimuksessa oli jonkin verran sanoja, joita nuorille teettämässäni tutkimuksessa ei ollut. Tämä johtuu siitä, että Palviainen ja Västi teettivät aikuisille monivalinta- ja elisitaatiolomakkeen lisäksi sellaisen testin, jossa kahdesta vaihtoehdosta piti valita luonnollisempi (Palviainen & Västi 2017). En itse teettänyt tätä vaihtoehtolomaketta yläkouluikäisille ollenkaan, sillä uskon, että valmiit vaihtoehdot olisivat voineet vaikuttaa heidän vastaamisensa spontaaniuteen. Tarkoituksena olikin, että he vastaavat sillä muodolla, joka heidän mieleensä ensimmäisenä tulee.

3. ANALYYSI

Aineistoni analysoinnin aloitan etsimällä täydennystestilomakkeista (ks. liite 2) vokaalivartaloiset muodot. Sen jälkeen etsin monivalintalomakkeesta (ks. liite 1) vokaalivartaloiset muodot, joiden oppilaat ovat vastanneet kuulostavan luontevilta tai jokseenkin luontevilta. Tämän jälkeen luon kaksi taulukkoa, toisen täydennystestilomakkeesta ja toisen monivalintalomakkeesta. Kummastakin taulukosta lihavoin eniten esiintyneet muodot. Täydennystestilomakkeen taulukkoon (ks. taulukko 1) kerään testissä ilmenneet vokaalivartaloiset ja konsonanttivartaloiset taivutuspäätteet. Molempiin sarakkeisiin lisään näiden muotojen esiintymiskerrat. Luon lisäksi muut-sarakkeen, johon merkkään muilla tavoin taivutetut, tyhjät tai väärin ymmärretyt kohdat. Niitä en ota huomioon tutkimuksessani. En taulukoi jokaista sanaa, jossa vokaalivartaloa olisi voitu tavata, mikäli kukaan kyselytestini vastaajista ei ole kyseistä sanaa taivuttanut niin, että siinä esiintyy vokaalivartalo, kuten esimerkissä (5). Kyseisen elisitaatiotestin kohtaa kukaan ei taivuttanut vokaalivartaloiseen muotoon *naisea*.

(5) *Autokuski tervehti pyöräilevää naista.*

Kun olen esitellyt tutkimustulokseni ja taulukoinnit, vertailen Palviaisen ja Västin (2017) vastaavan kyselylomaketutkimuksen tuloksia omiini luvussa 3.3. Ideana on selvittää, mitä eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä aikuisten ja nuorten suhtautumisissa vokaalivartaloisiin muotoihin on. Luvussa 3.4. keskityn vertailemaan oman kyselylomaketutkimukseni monivalinta- ja elisitaatio-osioita. Pyrin selvittämään, miten kummankin tutkimusmenetelmän tulokset eroavat toisistaan, ja onko niillä kenties jotakin yhteistä.

3.1. Elisitaatiotesti

Elisitaatioaineisto koostuu 51 lomakkeesta, joista ainoastaan 16 ei sisällä lainkaan vokaalivartaloisia muotoja. Niissä 16 lomakkeessa jokainen sana, jossa vokaalivartalomuotoa olisi voitu tavata, on taivutettu niin, että niiden konsonanttivartalo säilyi. Kaikissa lopuissa 35 lomakkeessa on monenlaista variaatiota vokaalivartaloisista muodoista. Osassa vastauslomakkeista taivuttamisen suhteen ilmeni joitain väärinymmärryksiä, ja sen vuoksi jotkut lauseista täytyi jättää tutkimuksen ulkopuolelle,

esimerkiksi *Avotuleen ei saa sytyttää metsäpalovaaran aikana*. Tämän kaltaiset taivutusmuodot eivät edesauta tutkimustani vokaalivartaloiden saralla.

Sellaisia kyselylomakevastauksia, joissa ainoana vokaalivartaloisena muotona esiintyy *veitseä*, on yhteensä 10 kappaletta: *Kokilla on monta veitse+ä*. *Tietänyt*-muotoa en käsittele analyysissäni paljoakaan, sillä se on jo hyväksytty normitettuun yleiskieleen ja sen molemmat muodot *tiennyt* ja *tietänyt* löytyvät sanakirjasta (VISK 2008 § 72, KS 2017 s. v. *tietää*). Taulukoin elisitaatiotestissä ilmenneet vastaukset neljään sarakkeeseen. Ensimmäiseen sarakkeeseen (C-vartalo eli konsonanttivartalo) laitan kaikki mahdolliset konsonanttivartalomuodot, joiden rinnalle on mahdollista muodostaa joko norminvastainen tai norminmukainen vokaalivartalo. Toiseen sarakkeeseen (V-vartalo eli vokaalivartalo) lisään kaikki vokaalivartaloiset muodot, joita elisitaatiotestissä ilmenee. Kolmantena sarakkeena on muut-sarake, johon lisään kaikki sellaiset muodot, jotka jäävät tutkimukseni ulkopuolelle (kuten esimerkiksi *Valistus tupakoinnin vaaroista ei ole purkautunut kiinalaisiin*). Ne eivät siis pidä sisällään vokaalivartaloisia muotoja, jolloin ne eivät ole osa tutkimustani. Viimeiseen sarakkeeseen merkitsen kaikista vastauksista yhteenlasketun määrän. Lihavoin taulukosta kaikkein suosituimmat muodot.

1. Elisitaatiotesti

C-vartalo	V- vartalo	muut	yhteensä
avotulta 41	<i>avotulea 4</i>	6	51
ihmissutta 49	<i>ihmissusea 1</i>	0	50
lammasta 45	<i>lampaata 0</i>	5	50
lasta 49	<i>lapsea 0</i>	2	51
miestä 49	<i>mieheä 0</i>	1	50
naista 51	<i>naisea 0</i>	0	51
veistä 28	<i>veitseä 21</i>	2	51
mennä 51	<i>meneä 0</i>	0	51
tulla 50	<i>tulea 0</i>	1	51
panna 50	<i>panea 0</i>	0	50
tarvitaan 46	<i>tarvitsetaan 0</i>	5	51
surraan/surtiin 37	<i>surettiin 5</i> <i>suretaan 4</i>	4	50
purrut 12	<i>purenut 5</i>	33	50
tiennyt 32	<i>tietänyt 15</i>	3	50
olkoon 49	<i>olekoon 0</i>	1	50

Eniten vokaalivartaloista muotoa esiintyi sanassa *veitsi* : *veitseä* ja toiseksi eniten sanassa *tietää* : *tietänyt* (ks. taulukko 1). *Tietänyt* onkin jo hyväksytty *tiennyt*-muodon rinnalle normitettuun yleiskieleen (KS 2017, s. v. *tietää*). Myös *veitseä*-muoto on kuitenkin silminnähden enenemään päin kielenkäyttäjien parissa, mikä on nähtävissä sekä oman kyselytutkimukseni vastauksissa (ks. taulukko 1), sekä Palviaisen ja Västin kyselytutkimuksen vastauksissa (Palviainen & Västi 2017). On mielenkiintoista, että *veitseä*-muotoa esiintyy vastauslomakkeissa enemmän kuin *tietänyt*-muotoa, vaikka *tietänyt* on norminmukaista suomen kieltä ja *veitseä* puolestaan ei. Hypoteesini vastaisesti *mieheä*-muotoa ei esiinny ollenkaan. Informantit ymmärsivät suurimmilta osin

elisitaatiotestiä täydentäessään, että kyseiseen kohtaan tulee taivuttaa sanaa *mies*, ja sen taivuttikin konsonanttivartaloiseen muotoon 49 informanttia 50:stä eli 98 prosenttia kaikista vastaajista. Ainoastaan yksi informanteista taivutti kohtaan eri sanan, *mielipiteen*. Tämä onkin yllättävä seikka ottaen huomioon kontekstin.

Hypoteesiani kuitenkin puoltaa se, että vastauksissa on eniten yksikön partitiivissa esiintyviä vokaalivartaloita (ks. esimerkit (6)–(7) ja taulukko 1). Neljä informanttia taivutti *avotulta*-muodon sijaan *avotulea* eli vokaalivartaloiseen muotoon (ks. taulukko 1). Elisitaatiotestin tuloksissa esiintyy myös yksi vokaalivartaloisen muoto sanastasta *ihmissusi*, eli se on taivutettu muotoon *ihmissusea* (ks. taulukko 1). Yksikään informantti ei taivuttanut *nainen*-sanaa vokaalivartaloiseen muotoon *naisea*, eikä kyseisen sanan taivuttaminen elisitaatiotestissä tuottanut muutenkaan ongelmia, jonka vuoksi muut-sarake on myös tyhjä. Vokaalivartaloisia muotoja ei esiintynyt myöskään sanoissa *mennä*, *tarvita*, *tulla*, *laspi*, *olla*, *mies*, *lammas* tai *panna* (ks. taulukko 1). Yksi informanteista taivutti *olkoon*-muodon sijasta passiivimuodon *ollaan* (*Onneksi ol _____ kaikille osallistujille!*). Tämä on yllättävää, sillä onnentoivotuksena *Onneksi olkoon* on hyvin vakiintunut ilmaus: *Pyysin kahta rotevaa mie _____ työntämään autoa lumihangesta*.

(6) *Avotule+a ei saa sytyttää metsäpalovaaran aikana.*

(7) *Joe Manganiello esittää True Bloodissa lihaksikasta ihmisse+a ja Alexander Skarsgåg komeaa vampyyria.*

Purra-verbin taivuttamisen suhteen ilmeni aineistonkeruutilanteessa joitain ongelmia: osa nuorista ei tiennyt lauseen kontekstin perusteella, mitä sanaa ja taivutusmuotoa kyseisessä kohdassa haetaan (*Valistus tupakoinnin vaaroista ei ole pur _____ kiinalaisiin.*). Tämän myötä osa informanteista taivuttikin *purra*-verbin sijaan esimerkiksi *pureutua*- ja *purkautua*-verbejä. Sen vuoksi suurin osa elisitaatiotestin vastauksista sijoittuu muut-sarakkeeseen tämän sanan kohdalla (ks. taulukko 1). *Purenut*-muotoon elisitaatiotestin kohtaa 13 (*Valistus tupakoinnin vaaroista ei ole pur _____ kiinalaisiin.*) taivutti kuitenkin 5 informanttia kaikista 50:stä eli 10 prosenttia (ks. taulukko 1). Konsonanttivartaloista, norminmukaista *purrut*-muotoa esiintyy 12 vastauslomakkeessa 50:stä eli yhteensä 24 prosentissa (ks. taulukko 1).

Elisitaatiotestini lause *Prinsessa Dianan kuolemaa sur_____ pitkään Isossa-Britanniassa* mahdollisti informanteille sen, että he pystyivät taivuttamaan *surra*-verbin joko imperfektissä *surtiin* ~ **surettiin* tai preesensissä *surraan* ~ **suretaan*. Konsonanttivartaloisia *surtiin*, *surraan* -muotoja löytyi yhteensä 37 eli 74 prosenttia kaikista vastauksista, ja vokaalivartaloisia muotoja *suretaan*, *surettiin* yhteensä 9 eli 18 prosenttia kaikista vastauksista. Muut-sarakkeeseen päätyi 4 muotoa eli 8 prosenttia kaikista vastauksista, ja ne olivat joko tyhjäksi jääneitä kohtia tai väärin ymmärrettyjä (ks. taulukko 1). Kun tarkastellaan elisitaatiotestin tuloksia (ks. taulukko 1), saatetaan todeta, että verbejä taivutettaessa vokaalivartalaisuutta esiintyy enemmän partisiipeissa, kuten **purenut*, **surettu* ja *tietänyt*, kun taas infinitiiveissä sitä ei esiinny lainkaan: *mennä* ~ **meneä*, *panna* ~ **panea* (ks. taulukko 1).

Yhdessäkään elisitaatiotestin kohdassa suosituin muoto ei ollut vokaalivartaloisen muoto (ks. taulukko 1.) Tästä voinee päätellä, että vaikka kielenmuutos vokaalivartalaisuuksien suhteen on edennyt, se ei ole kovinkaan pitkällä. Kaikissa muissa yleisin oli konsonanttivartaloisen muoto, mutta *purrut*-muodossa muut-sarakkeeseen sijoittui eniten vastauksia informanttien ymmärtäessä sanan taivutus väärin (ks. taulukko 1).

3.2. Monivalintatesti

Monivalintalomakkeen taulukkoon (ks. taulukko 2) puolestani keräsin jokaisen kysyttävän muodon, ja taulukoin montako vastausta tulee osioihin ”luonteva”, ”jokseenkin luonteva”, ”jokseenkin epäluonteva” ja ”epäluonteva”. Lisäksi merkkasin esiintymiskertojen perään yhteensä-sarakkeeseen, montako vastausta yhteensä oli. Analyysiä tehdessäni käytän joko termiä ”luonteva” tai ”epäluonteva”. ”Luontevalla” tarkoitan sarakkeita 3 ja 4, eli ”jokseenkin luontevaa” ja ”luontevaa”. Nämä sarakkeet ovat vaaleanharmaita. ”Epäluontevalla” puolestani tarkoitan sarakkeita 1 ja 2 eli ”jokseenkin epäluontevaa” ja ”epäluontevaa”. Nämä sarakkeet ovat tummanharmaita. Myös monivalintataulukosta lihavoin eniten esiintyneet muodot. Taulukoinnin jälkeen tutkin muun muassa sitä, kuinka spontaaneja nuoret informantit olivat vastatessaan monivalintakyselyyn ja minkä muotojen he ajattelivat olevan eniten tai vähiten luontevia. Aluksi tarkastelen nomineja ja sen jälkeen verbejä.

2. Monivalinta

	1 epäluonteva	2 jokseenkin epäluonteva	3 jokseenkin luonteva	4 luonteva	yhteensä
<i>hampaa+ta</i>	19	24	4	4	51
<i>kaune+impa+a</i>	2	14	15	20	51
<i>lapse+a</i>	13	16	11	10	50
<i>miehe+ä</i>	9	17	12	13	51
<i>ole+mattoma+a</i>	7	14	15	15	51
<i>tule+a</i>	12	17	8	14	51
<i>vuore+a</i>	3	15	13	20	51
<i>ole+a</i>	33	10	6	1	50
<i>vanhene+a</i>	22	20	8	1	51
<i>pure+nut</i>	11	18	21	1	51
<i>sure+ttu</i>	4	10	14	23	51
<i>tarvitse+ta+an</i>	22	20	6	3	51
<i>mene+köön</i>	25	7	11	8	51

Monivalintatestissä yläkouluikäiset vastaajat vastasivat hiukan spontaanimmmin kuin elisitaatiotestissä. Tämä näkyy tuloksissa siinä, että vaihtelua on vielä paljon enemmän. Esimerkiksi *vuorea*-muoto on 33 vastaajalle 51:stä luonteva, eli yhteensä 64,7 prosentille (ks. taulukko 2). Lisäksi hypoteesissani yleinen *lapsea*-muoto oli 21 vastaajalle 50:stä luonteva eli 42 prosentille (ks. taulukko 2). Monivalintatestin teki kaiken kaikkiaan 51 oppilasta, mutta taulukoin mukaan vain 50 kappaletta muotoja *lapsea* ja *olea*, sillä

yhdessä kyselylomakkeessa näiden muotojen kohdalla oli kaksi rastia, toinen jokseenkin luontevassa ja toinen jokseenkin epäluontevassa. En huomioinut näitä kahteen kertaan rastitettuja kohtia tutkimustuloksiani analysoidessa, sillä en tiedä, kumpaa mieltä informantti on.

Kuten taulukosta 2 näkee, monivalintatesti sisältää 7 yksikön partitiiviin taivutettua sanaa. Nämä ovat *mieheä*, *vuorea*, *lapsea*, *tulea*, *kauneimpaa*, *olemattomaa* ja *hampaata*. Vastoin odotuksiani kaikkien muiden näiden sanojen paitsi *hampaata*-muodon luontevuutta kuvattaessa esiintyi paljon vaihtelua. Hypoteesini mukaan vokaalivartalaisuutta esiintyisi eniten juuri yksikön partitiivissa, ja sen vuoksi se seikka, että informantit ovat kuvanneet näitä hyvin laajasti, yllättää. Esimerkiksi *vuorea* oli luonteva 64,7 prosentin mielestä eli yhteensä 33 vastaajan mielestä 51:stä. *Hampaata* puolestaan kuulosti luontevalta ainoastaan yhteensä 8 vastaajan mielestä 51:stä eli 15,7 prosentin mielestä (ks. taulukko 2). *Tulea*-muodon luontevaksi merkitsi 22 informanttia 51:stä, eli yhteensä 43,1 prosenttia. Epäluontevaksi sen merkitsi vain seitsemän informanttia enemmän eli 56,9 prosenttia kaikista vastaajista. (Ks. taulukko 2.) *Mieheä*-muodon kuvaus jakautui yllättävän tasaisesti: luontevaksi sen merkitsi 25 informanttia 51:stä eli 49,0 prosenttia ja epäluontevaksi 26 informanttia 51:stä eli 51,0 prosenttia (ks. taulukko 2). *Lapsea* oli luonteva 21 informantin mielestä 50:stä eli 42 prosentin mielestä, ja epäluontevaksi sen merkitsi 29 eli 58 prosenttia (ks. taulukko 2). *Kauneimpaa* vaikutti luontevalta jopa 35 informantin kielikorvaan 51:stä eli kaiken kaikkiaan 68,6 prosenttia piti sitä joko ”täysin luontevana” tai ”jokseenkin luontevana”. Epäluontevaksi sen mielsi puolestaan 16 informanttia eli 31,4 prosenttia kaikista 51 informantista. ”Täysin epäluonteva” sen merkkasi olevan ainoastaan 2 informanttia. Myös *olemattomaa* vaikutti olevan hyvinkin luonteva informanttien mielestä: luontevaksi sen merkitsi 30 informanttia 51:stä eli 58,2 prosenttia ja epäluontevaksi 21 informanttia eli 41,2 prosenttia.

Edelliset tulokset puoltavat hypoteesiani siitä, että norminvastaisia vokaalivartalomuotoja esiintyy eniten yksikön partitiivissa. Huomioon tulee kuitenkin ottaa se, että monivalintatestissä norminvastaisuudet on upotettu virkkeiden sisään, eikä informantti kiinnitä niiden taivutusasuun niin tarkkaan huomiota, mitä hän kiinnittäisi elisitaatiotestiä tehdessään. Silmäänpistävä seikka on se, että monivalintatestissä esiintyvistä yksikön partitiivimuodoista luontevimmilta informanttien mielestä tuntui

kauneimpaa ja *vuorea*. Palviaisen ja Västin vastaavan tutkimuksen hypoteesin mukaan vokaalivartalaisuus on sitä todennäköisempi, mitä harvinaisempi yleisen lekseemin muotoryhmä on käytössä (Palviainen & Västi 2017). Heidän hypoteesinsa mukaan olisikin odotettavissa, että vokaalivartalaisuus mielletään luontevammaksi muodossa *kauneimpaa* mieluummin kuin esimerkiksi *mieheä*.

Verbejä tarkastellessaan informantit kallistivat vastauksensa norminvastaisten vokaalivartalomuotojen suhteen hiukan enemmän epäluontevan puolelle. Koko monivalintatestin vähiten luontevaksi muodoksi paljastui *olea*, sillä sen merkitsi luontevaksi ainoastaan 7 informanttia kaikista 50:stä vastanneesta eli ainoastaan 14 prosenttia. Heistäkin ainoastaan 1 merkitsi sen olevan ”täysin luonteva”. (Ks. taulukko 2.) Epäluonteva se oli puolestaan 43 informantin mielestä, eli tätä mieltä oli yhteensä 86 prosenttia vastanneista (ks. taulukko 2). Toiseksi epäluontevimmat verbimuodot olivat *vanhenea* ja *tarvitsetaan*. Ainoastaan 9 informanttia merkitsi nämä kummatkin muodot luonteviksi kaikista 51 vastanneesta informantista eli 17,7 prosenttia (ks. taulukko 2).

Sen sijaan *nut-* ja *tu-*partisiippien suurin osa informanteista ajatteli olevan luontevia. *Purenut*-muodon merkitsi luontevaksi yhteensä 22 informanttia 51:stä eli 43,1 prosenttia. Epäluontevaksi sen merkitsi puolestaan 56,9 prosenttia vastaajista eli 29 informanttia (ks. taulukko 2). *Surettu* oli vieläkin suosituimpi luontevan oloisten vokaalivartaloiden joukossa: sen merkitsi luontevaksi 37 informanttia 51:stä eli yhteensä 72,5 prosenttia ja epäluontevaksi ainoastaan 27,5 prosenttia eli kaiken kaikkiaan 14 informanttia (ks. taulukko 2). Palviaisen ja Västin hypoteesi siitä, että vokaalivartalo on sitä todennäköisempi, mitä harvinaisempi yleisen lekseemin muotoryhmä on käytössä, pitää siis paikkaansa (Palviainen & Västi 2017).

Meneköön-muodon merkitsi luontevaksi kaiken kaikkiaan 19 informanttia 51:stä eli 37,2 prosenttia. Epäluonteva sen ajatteli olevan 32 informanttia kaikista eli 62,8 prosenttia. Pelkästään täysin epäluonteva sen ajatteli olevan 25 informanttia 52:stä eli 49 prosenttia. Ajattelen tämän kielivän siitä, että imperatiivimuodot eivät ole nuorille vastaajille kovinkaan tuttuja. Tämä myös puoltaa Palviaisen ja Västin (2017) hypoteesia siitä, että vokaalivartalo on sitä todennäköisempi mitä perussanamaisemmaksi lekseemi mielletään. Tämän vuoksi imperatiivimuotoihin vokaalivartaloistuminen ei ole kovinkaan laajalti levinnyt.

3.3. Vertailu: aikuiset ja nuoret informantit

Palviaisen ja Västin teettämässä elisitaatiotestissä 86:stä vastaajasta 9,3 prosenttia oli taivuttanut verbin *purrut* (*Valistus tupakoinnin vaaroista ei ole pur_____ kiinalaisiin.*) vokaalivartalomuotoon *purenut* (Palviainen & Västi 2017). Palviaisen ja Västin (2017) tutkimuksen elisitointilomakkeen vokaalivartaloisissa vastauksissa eniten esiintyikin juuri *purenut*-muotoa. Yläkouluikäisille teettämässäni elisitaatiotestissä juuri tämän virkkeen predikaatin taivuttaminen osoittautui erityisen haastavaksi, ja tuloksissa esiintyikin esimerkiksi *purentua*-verbin *nut*-partisiippia *purentunut*. Karsin nämä niin kutsutut väärin ymmärretyt kohdat taulukkoni muut-sarakkeeseen. Loppujen lopuksi *purenut*-muotoa esiintyi 5 vastauslomakkeessa 51:stä, eli vokaalivartaloiseen muotoon sen taivutti 9,80 prosenttia (ks. taulukko 1). Suurta eroa *purrut*-verbin vokaalivartaloisen muodon saralla ei siis aikuisten ja nuorten informanttien vastauksissa näy.

Toiseksi eniten Palviaisen ja Västin kyselytutkimuksen elisitaatiotestissä esiintyi muotoa *surettiin* tai *suretaan* eli *surra*-verbin vokaalivartaloista passiivia. Sen oli taivuttanut vokaalivartaloisesti 8,1 prosenttia informanteista. (Palviainen & Västi 2017). *Surettiin*- ja *suretaan*-muotoa oman tutkimukseni elisitointiosiossa esiintyi 9:ssä vastauksessa 50:stä eli 18,0 prosentissa kaikista vastauksista (ks. taulukko 1). *Purenut*-muotoa esiintyi elisitaatiotestini 5:ssä vastauksessa 50:stä eli 10,0 prosentissa. Tietää-verbin *NUT*-partisiippimuodossa Palviaisen ja Västin (2017) informanteista ainoastaan 4,7 prosenttia täydensi sen vokaalivartaloisesti kaikista 86:sta vastaajasta (Palviainen & Västi 2017). Omassa elisitaatiotestissäni 30,0 prosenttia kaikista 50:stä vastaajasta taivutti sen vokaalivartaloiseen muotoon *tietänyt* (ks. taulukko 1). Tässä tapauksessa ero on jo melko suuri aikuisten ja nuorten informanttien vastausten välillä. Uskon tämän johtuvan siitä, että *tietänyt* on hyväksytty rinnakkaismuodoksi *tietää*-muodolle suhteellisen vähän aikaa sitten, ja sen vuoksi se on ehkä sisällytetty nuorten informanttien äidinkielenopetukseen, mutta aikuisten informanttien ei.

Prosenttiosuuksia tarkasteltaessa huomataankin, että sekä aikuiset että nuoret taivuttivat aika lailla yhtä paljon *purra*-verbiä vokaalivartaloisesti. *Surra*-verbiä taivutettaessa nuoret informantit taivuttivat sitä niukasti enemmän vokaalivartaloiseen muotoon kuin aikuiset. Ero oli ainoastaan 1,66 prosenttiyksikköä. *Tietää*-verbin vokaalivartaloiseen

muotoon taivutti 30 prosenttia nuorista informanteista ja ainoastaan 4,7 prosenttia aikuisista informanteista. Tässä tapauksessa ero on jo 25,4 prosenttiyksikköä.

Tämän pohjalta ajattelen, että ainakaan *nut-* ja *tu-*partisiippeja taivutettaessa vokaalivartaloisuus ei ole kovin hurjaa tahtia yleistymässä, mutta joka tapauksessa vokaalivartaloisuus valtaa alaa konsonanttivartaloisten muotojen tilalta. Paunosen mukaan (2003: 203) vokaalivartaloistuminen tapahtuu jopa sanoittain, eli erityisen hitaasti. Kuitenkin muilla saroilla jatkuvasti muuttuvasta kielestä johtuen vokaalivartaloistuminenkin tavoittaa ehkä nuoret nopeammin, sillä heillä on kouluurallaan vielä äidinkielenopetusta, kun taas aikuisilla äidinkielen tunteista on vierähtänyt jo vuosia. Sen myötä ajattelen nuorten olevan kielellisesti enemmän ajantasalla.

Merkittävä ero Palviaisen ja Västin (2017) tutkimustuloksien ja oman tutkimukseni tulosten välillä on myös monivalintatestin muoto *surettu* (ks. esimerkki (8)). Palviaisen ja Västin tutkimustuloksista ilmenee, että 80 vastaajasta 42 eli 52,5 prosenttia vastasi *surettu*-muodon olevan ”jokseenkin epäluonteva” tai ”täysin epäluonteva” (Palviainen & Västi 2017). Yhteensä ”täysin luontevaksi” ja ”jokseenkin luontevaksi” heidän monivalintatestissään *surra*-muodon merkitsi 47,5 prosenttia informanteista eli 38 informanttia. Yläkouluikäisille teetättämässäni monivalintatestissä tähän samaan kohtaan 51 vastaajasta yhteensä 72,6 prosenttia oli sitä mieltä, että *surettu* on luonteva eli joko ”jokseenkin luonteva” tai ”täysin luonteva”. 51 vastaajasta ainoastaan 27,4 prosenttia mielsi *surettu*-muodon olevan joko ”täysin epäluonteva” tai ”jokseenkin epäluonteva” (ks. taulukko 2). Huomattavissa on siis selkeä muutos: nuoret informantit ovat joko avarakatseisempia kielen vokaalivartaloistumista kohtaan tai sitten heidän silmänsä ei ole harjaantunut norminvastaista kieltä kohtaan niin kuin aikuisilla.

(8) *On iloittu, surettu ja rentouduttu koko kesä!*

Palviaisen ja Västin monivalintalomakkeessa 80 vastaajasta *vuorea*-muodon rastitti suurin osa, 78,6 prosenttia eli 63 informanttia, olevan epäluonteva eli ”jokseenkin epäluonteva” tai ”täysin epäluonteva” (Palviainen & Västi 2017). Luontevaksi eli ”täysin luontevaksi” tai ”jokseenkin luontevaksi” sen merkitsi 21,4 prosenttia heidän informanteistaan. *Tulea* oli Palviaisen ja Västin monivalintatestissä epäluontevan kuuloinen 95,9 prosentin mielestä 80 informantista. *Lapsea* oli epäluonteva myös 90,0

prosentin mielestä kaikista 80 informantista. *Mieheä*-muodon aikuiset informantit mielsivät myös hyvin epäluontevaksi: heistä 90,0 prosenttia vastasi sen olevan joko ”jokseenkin epäluonteva” tai ”täysin epäluonteva”. Myös *hampaata*-muoto miellettiin todella epäluontevaksi, ja täysin luontevaksi sitä ei merkinnyt aikuisista informanteista yksikään. (Palviainen & Västi 2017.)

Oman monivalintatestini vastaajista 64,7 prosenttia eli suurin osa kaikista 51 vastaajasta, vastasi *vuorea*-muodon olevan luonteva (ks. taulukko 2). Epäluontevaksi sen mielsi ainoastaan 35,3 prosenttia 51 informantista. 43,1 prosenttia informanteistani vastasi *tulea*-muodon olevan luonteva 51 informantista. Epäluontevaksi sen merkitsi pikkuisen suurempi osa informanteista, 56,9 prosenttia kaikista 51:stä. Kuitenkin *lapsea* oli luontevan kuuloinen enää 42,0 prosentin korvaan 50 informantista, ja epäluonteva se oli 58,0 prosentin mielestä 50 informantista (ks. taulukko 2). *Mieheä*-muoto oli nuorille teetetyssä monivalintatestissä luonteva yhteensä 27 vastaajan mielestä 51:stä, eli sitä mieltä oli 52,9 prosenttia vastaajista (ks. taulukko 2). Epäluontevaksi sen mielsi siis pienempi osa vastaajista, vain 47,1 prosenttia. Tämä seikka on myös merkittävä tekijä, kun tarkastellaan Palviaisen ja Västin monivalintatestin tuloksia: nuorille teetetyssä, samanlaisessa monivalintatestissä suurin osa informanteista mielsi *mieheä*-muodon luontevaksi, ja aikuisille teetetyssä vastaavassa testissä luontevaksi sen mielsi 8 vastaajaa kaikista 80:stä eli 10,0 prosenttia (Palviainen & Västi 2017) (ks. taulukko 2). *Hampaata*-muoto ei nuorillekaan teetetyssä monivalintatestissä ollut kovin luontevaksi mielletty muoto: ainoastaan 8 informantia 51:stä eli 15,7 prosenttia merkitsi sen olevan luonteva (ks. taulukko 2).

Hiukan monimutkaisemmat vokaalivartaloiset yksikön paritiivimuodot *kauneimpaa* ja *olemattomaa* aikuiset havaitsivat selkeästi paremmin kuin nuoret informantit. Palviaisen ja Västin monivalintatestissä 29 informantia eli 35,8 prosenttia kaikista 81 vastaajasta mielsi *kauneimpaa*-muodon joko ”täysin luontevaksi” tai ”jokseenkin luontevaksi”. *Olemattomaa*-muodon merkitsi ”täysin luontevaksi” tai ”jokseenkin luontevaksi” ainoastaan 26,8 prosenttia eli 22 vastaajaa 82:stä. (Palviainen & Västi 2017.) Nuorille teettämässäni monivalintatestissä 68,6 prosenttia 51 vastaajasta oli sitä mieltä, että *kauneimpaa* on joko ”täysin luonteva” tai ”jokseenkin luonteva”. *Olemattomaa*-muodon merkitsi ”täysin luontevaksi” tai ”jokseenkin luontevaksi” 58,8 prosenttia 51 vastaajasta. (Ks. taulukko 2.) 81 aikuisesta informantista 24 mielsi *kauneimpaa*-muodon ”täysin

epäluontevaksi” kun taas nuorille teettämässä monivalintatestissä sen merkitsi ”täysin epäluontevaksi” vain 2 vastaajaa 51:stä. *Olemattomaa*-muodon 82 aikuisesta informantista 43 merkitsi sen olevan ”täysin epäluonteva” ja 51 nuoresta informantista ”täysin epäluontevaksi” sen merkitsi vain 7. (Palviainen & Västi 2017; taulukko 2.)

Palviaisen ja Västin (2017) aikuisista informanteista suurin osa ei pitänyt yksikön partitiivissa taivutettuja vokaalivartaloisia muotoja lainkaan luontevina, kun taas oman kyselytutkimukseni nuoret informantit olivat suurimmilta osin sitä mieltä, että ne ovat täysin luontevia. Monivalintatestien vertaillut tulokset osoittavat myös, että aikuiset informantit vierastavat infiniittisten verbien vokaalivartaloisia taivutuksia huomattavasti enemmän kuin nuoret. Tämä puolestaan riitelee elisitaatiotestin vastaavien tulosten kanssa, sillä sen mukaan eroa taivutuksessa ei juurikaan ole aikuisten ja nuorten välillä. Vokaalivartalot yksikön partitiivissa olivat aikuisten informanttien mielestä suurimmaksi osin täysin epäluontevia, kun taas nuoret informantit sallivat näiden muotojen suhteen reilusti enemmän vokaalivartaloisuutta. Ajattelisin tämän kertovan jokseenkin luetunymmärtämisestä ja lukutaidosta yleensä, sillä monivalintatestissä virkkeisiin on sisällytetty kokonaisena vokaalivartaloinen sana, ja elisitaatiotestissä se puolestaan on katkaistu, ja sitä pitää itse taivuttaa. Nuorilla informanteilla voi siis olla vielä hankaluuksia hahmottaa vokaalivartaloisesti taivutetun sanan olevan norminvastainen, jos se on upotettu kokonaisena virkkeeseen. Sen sijaan norminvastaisuudet on helpompi havaita, kun sana on katkaistu keskeltä ja se pitää itse taivuttaa.

3.4. Vertailu: nuorten informanttien kyselylomakevastaukset

Monivalintatestistä löytyy *purenut*-muodon sisältävä virke kohdasta 3 (ks. liite 1 ja esimerkki (10)). Elisitaatiotestistä *purra*-verbi löytyy kohdasta 13 (ks. liite 2 ja esimerkki (9)). Elisitaatiotestissä vokaalivartaloisen *purenut*-muodon muodosti vain 5 informanttia, mikä johtunee kahdesta seikasta. Ensimmäinen seikka on se, että yläkouluikäisille *jokin puree johonkin* -ilmaus ei ole välttämättä kovinkaan tuttu, joten he taivuttivat tähän kohtaan väärää verbiä. Toisen seikan otaksun olevan se, että informantti joutuu pohtimaan enemmän ja hiukan syvemmin *purra*-verbin taivutusta, sillä elisitaatiotestin kohtaan 13 vastatessaan informantti joutuu sisäistämään ensin kontekstin ja sen jälkeen havaitsemaan, että kyseessä on verbi *purra*, sillä siitä on annettu jo alkuosa (ks. esimerkki (9)). Tämän jälkeen lausekontekstia ja taivutettavaa sanaa on pyöritelty mielessä niin

pitkään, että taivutuksen kanssa ollaan huomattavasti tarkempia kuin monivalintatestiä tehdessä.

Monivalintatestissä ainoastaan 1 informantti ilmoitti *purenut*-verbin sisältävän virkkeen olevan ”täysin luonteva”. Se, ettei *purenut*-muotoa juurikaan tuotettu elisitaatiotestissä ja täysin luontevaksi se merkittiin monivalintatestissä vain yhdesti, viittaa siihen, etteivät yläkouluikäiset informantit lyhyestä äidinkielenopiskeluhistoriastaan huolimatta vielä miellä tällaista vokaalivartaloista *nut*-partisiippitaivutusta omaan kielikorvaansa sopivaksi. Erikoista on kuitenkin se, että monivalintatestissä 21 informanttia vastasi *purenut*-verbin sisältävän virkkeen (ks. esimerkki (10) olevan ”jokseenkin luonteva”. Kertoneeko se sitten siitä, että vokaalivartaloiset muodot alkavat pikkuhiljaa tuntua kotoisilta vaihtoehdoilta konsonanttivartaloisten rinnalla ainakin nuorison keskuudessa, vai siitä, että vaihtoehtona ”jokseenkin luonteva” on helppo rastia, kun ei ole ihan varma siitä, kumpaa ääripäätä muoto edustaa, ”täysin luontevaa” vai ”täysin epäluontevaa”.

(9) *Valistus tupakoinnin vaaroista ei ole pur_____ kiinalaisiin.*

(10) *Valistus tupakoinnin vaaroista ei ole **purenut** kiinalaisiin.*

(11) *Prinsessa Dianan kuolemaa sur_____ pitkään Isossa-Britanniassa.*

(12) *On iloittu, **surettu** ja rentouduttu koko kesä!*

(13) *Päiväkotiin ei saa tuoda kuumeilevaa la_____!*

(14) *Kiusattua **lapsea** voi olla lähes mahdoton vakuuttaa – –.*

Toinen kyselytestejä yhdistävä lekseemi on *surra*-verbi. Elisitaatiotestissä (ks. liite 2 ja esimerkki (11)) ainoastaan 4 taivutti sitä muotoon *suretaan* ja 5 muotoon *surettiin* kaikista 51 vastaajasta. Kaikista suurin osa, 38 informanttia, taivutti sen konsonanttivartaloisesti *surraan* tai *surtiin*. Sen sijaan monivalintatestissä (ks. liite 1 ja esimerkki (12)) 23 informanttia 51 informantista vastasi *surettiin*-muodon olevan täysin luonteva.

Näitä kahta erilaista kyselytestiä erottaa tuloksissa se, että esimerkiksi partitiivimuodon **lapsea* (ks. esimerkit (13), (14)) merkittiin monivalintatestissäni luontevaksi 44,0 prosentissa vastauksista eli kaiken kaikkiaan sen ajatteli olevan luonteva yhteensä 22 informanttia 50:stä. Sen sijaan elisitaatiotestissä informanteista yksikään ei taivuttanut *lapsi*-lekseemiä vokaalivartaloiseen muotoon **lapsea*. Tämäkin puoltaa perusteluani

siitä, että monivalintatestissä informantit ovat suopeampia norminvastaisuuksille, sillä kun norminvastaiset muodot ovat upotettu virkkeiden sisään, niitä on hankalampi huomata.

Näiden vertailujen perusteella uskon, että monivalintatestissä yleensä vokaalivartaloisuuden suhtaudutaan suopeammin kuin elisitaatiotesteissä. Otaksun tämän seikan johtuvan siitä, että kuten esimerkeistä (9)–(14) näemme, monivalintatestien virkkeisiin vokaalivartaloiset muodot ikään kuin sulautuvat, kun taas elisitaatiotestissä virkettä täydennettäessä katkaistun sanan taivutusta joutuu miettimään hiukan tarkemmin, jolloin kielikorva pääsee paremmin oikeuksiinsa. Palviaisen ja Västin (2017) teettämässä, omaani vastaavassa monivalintatestissä *surettu*-muodon oli 24 informanttia rastinut ”täysin luontevaksi” kaikista 80 vastanneesta informantista. Vastaavan kyselytutkimuksen elisitaatiotestissä puolestaan vain 7 informanttia oli taivuttanut *surra*-verbin vokaalivartaloisesti eli muotoon *surettiin* tai *suretaan*. Tämä seikka puoltaa väitettäni siitä, että norminvastaisestikin taivutetut sanat sulautuvat lausekonteksteihin valmiissa lauseissa paljon paremmin kuin lauseissa, joissa kyseistä sanaa pitää itse taivuttaa. Tällöin norminvastaisuuksia ei esiinny niin helpolla.

4. PÄÄTÄNTÖ

Tässä luvussa koostan tutkimuskysymykseni uudestaan vastauksineen. Kommentoin lisäksi tutkimuksen etenemistä ja sitä, mitä uutta siitä käy ilmi. Pohdin myös mahdollisuuksia jatkotutkimuksen saralla. Kertaan, millä menetelmillä hankin aineistoni ja kuinka tekisin aineistonkeruusta vieläkin ansiokkaampaa.

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli, ilmeneekö yläkouluikäisten eli nuorempien informanttien kyselytutkimusten vastauksissa enemmän vokaalivartaloisuutta tai sen sallimista kuin aikuisten vastauslomakkeissa. Tutkimukseni pohjalta uskon, että nuorten keskuudessa norminvastaisia vokaalivartalomuotoja hyväksytään käytettäväksi helpommin kuin aikuisten keskuudessa. Luulen, että tämä johtuu osakseen siitä, että nuorilla äidinkielenopetusta on vielä jäljellä useita vuosia, kun taas aikuisilla se on suurimmilta osin loppunut. Tämän vuoksi nuoret pysyvätkin ehkä hiukan paremmin jyvällä kielenmuutoksista. Myös heidän äidinkielenopetuksensa täytynee luonnollisesti sisältää kielenmuutoksista johtuneet seikat, kuten esimerkiksi tutkimuksessani ilmennyt *tietänyt*-muoto, joka on hyväksytty *tiennyt*-muodon rinnakkaismuodoksi. Tämä tarkoittaa sitä, että vokaalivartaloisuuden yleistymisen tavoittaa ehkä nuoret nopeampaa kuin aikuiset. Se, että nuorten informanttien kyselytutkimusvastauksissa esiintyi enemmän vokaalivartaloisuutta, voi myös kertoa siitä, että nuorten keskuudessa lukutaito ei vielä ole hioutunut huippuunsa, jolloin norminvastaisuudet niin sanotusti vilahtavat ohi silmien eikä niihin kiinnitetä niin paljon huomiota kuin aikuisten keskuudessa.

Toinen tutkimuskysymykseni oli se, missä lekseemeissä ja muotoryhmissä vokaalivartaloisuutta on eniten. Tutkimustulokseni osoittavat, että eniten norminvastaista vokaalivartaloisuutta esiintyy yksikön partitiivissa. Esimerkiksi monivalintatestissä informanteista suurin osa merkitsi *vuorea*-muodon olevan luonteva. Elisitaatiotestissä tuotettiin eniten *veitseä*-muotoa. Toinen suosittu muotoryhmä on *nut*- ja *tu*-partisiipit. Monivalintatestin tuloksista käy ilmi, että lause *On iloittu, surettu ja rentouduttu koko kesä* on suurimmalle osalle informanteista luonteva. Lisäksi elisitaatiotestissä *Maisa on tie _____ jo pitkään Pekan salaisuuden* -lausetta lähes puolet informanteista täydensivät vokaalivartaloisella *nut*-partisiippimuodolla *tietänyt*.

Kolmas ja viimeinen tutkimuskysymykseni oli se, millaisia eroja ja yhtäläisyyksiä nuorten informanttien monivalinta- ja elisitaatiokyselytutkimusten vastauksissa on. Elisitaatiotesti ja monivalintatesti sisälsivät muutaman yhteisen sanan, jotta tulosten vertaileminen keskenään mahdollistui. Näitä vertaillen suurimmaksi eroksi muodostui se, että kokonaisuudessaan monivalintatesti oli vokaalivartaloisten muotojen suhteen tuotteliaampi. Sanat, jotka elisitaatiotestissä enimmäkseen taivutettiin norminmukaisesti konsonanttivartaloiseen muotoon, olikin merkitty monivalintatestiin vokaalivartaloisina luontevan oloisiksi. Tällainen tapaus oli muun muassa *surtiin* ~ **surettiin* -muotojen käyttö. Monivalintatestissä vokaalivartaloisen *surettiin* merkittiin enimmäkseen luontevaksi, kun taas elisitaatiotestissä lausetta *Prinsessa Dianan kuolemaa sur_____ pitkään Isossa-Britanniassa* ei täydennetty kovinkaan usein vokaalivartaloisesti, vaan sen sijaan yleensä norminmukaisesti konsonanttivartaloon. Tutkimukseni perusteella uskoisin, että nuorten informanttieni tarkkuus norminmukaiseen kielenkäyttöön ei ole vielä kovin harjaantunut, minkä vuoksi monivalintatestistä oli vaikeaa erottaa normienvastaiset vokaalivartalomuodot, sillä ne oli sisällytetty taivutettuina lauseisiin. Sen sijaan elisitaatiotestissä norminvastaisiin vokaalivartalomuotoihin kiinnitettiin enemmän huomiota, sillä lauseita tuli itse täydentää katkaistun sanan kohdalta, jolloin informantti joutui pohdiskelemaan kyseisen lekseemin taivutusta syvemmin.

Mikä tutkielmaa tehdessäni yllätti? Ensinnäkin yllättävää oli se, millaisia haasteita tuli vastaan hankkiessani aineistoa kandidaatintutkielmaani. Keräsin aineistoni Kemian keskuskoululta 7.–9.-luokilta kyselytestimenetelmin. Teetin heille sekä monivalinta- että elisitaatiotestejä. Tulevaisuudessa minun tuleekin ottaa huomioon esimerkiksi se, miten tekstityypit vaikuttavat empiirisen evidenssin hankintaan. Jos kyseessä on täydennettävät lauseet, vastaaja pyörittelee lauseenjäsentä paljon tarkemmin mielessään kuin rastittaessaan monivalintalomakkeita, ja tämä voi vaikuttaa vastausten laatuun. Tutkielmaa tehdessäni yllättävää oli myös se, että esimerkiksi yksikön partitiivissa jotkut vokaalivartaloiset muodot olivat informanttien mielestä täysin luontevia ja jotkut täysin luonnottomia. Vastoin hypoteesiani nämä yksikön partitiivit eivät olleetkaan siis ihan kaikkien informanttien mielestä luontevimpia vokaalivartalomuotoja. Kuitenkin esimerkiksi elisitaatiotestissä yksikön partitiivissa olevat vokaalivartaloiset muodot olivat kaikista eniten käytettyjä, mikä viittaa siihen, että ne tuntuvat luontevilta informanttien kielikorvaan. Jännittävää on kuitenkin se, että elisitaatiotestissä vokaalivartaloisia

yksikön partitiiveja tuotti vain pieni osa informanteista, kun taas monivalintatestissä jakaumat olivat hyvin tasaisia: yleensä melkein puolet vastaajista vastasi vokaalivartaloisten muotojen olevan luontevia ja puolet epäluontevia. Myöskään kaikki vokaalivartaloiset yksikön partitiivimuodot, esimerkiksi eivät olleet luontevia informanttien mielestä, esimerkiksi *lampaata*, *hampaata*, *mieheä* ja *lapsea*.

Jatkotutkimus suomen kielen vokaalivartaloistumisen parissa vaikuttaa mielenkiintoiselta, ja lisäksi se olisi luonnollinen jatkumo kandidaatintutkielmani jälkeen. Jos tekisin aiheesta pro gradu -tutkielman, minun tulisi miettiä mihin mahdollisiin ongelma-kohtiin mahdollisesti törmäisin tutkimusta tehdessäni. Yksi mieltäni askarruttava asia ja mahdollinen ongelma on aineistoni laajuus. Voi olla, että tarvitsisin lisää vastauksia informanteilta. Toinen ongelma-kohta voi aiheutua siitä, jos suomen kielen vokaalivartaloistumista käsittelevää teoriaa ei edelleenkään löydy oman tutkimukseni tueksi. Koen myös, että mikäli hankkisin aineistoa lisää itse, tekisin sen erilaisin menetelmin. Sen vuoksi en välttämättä voisi hyödyntää kandidaatintutkielmaa varten keräämääni aineistoa kuin vertailukohteena.

Jatkotutkimusta ajatellen erityisesti nuorten suhtautuminen tällaiseen kielenmuutokseen kiehtoo suuresti, joten suunnitelmissa on jatkaa tästä laajempien tutkimusten pariin, joko tämänhetkisen aineiston avulla, tai laajemmalla aineistolla. Olisi erityisen mielenkiintoista tutkia myös sitä, miten nuoret suhtautuisivat jo vokaalivartaloistuneiden essiivimuotojen vanhoihin konsonanttivartaloisiin muotoihin, kuten *lapsena* ~ *lasna*.

LÄHTEET

- FERTIG, DAVID 2013: *Analogy and Morphological Change*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- HAKULINEN, LAURI 1979: *Suomen kielen rakenne ja kehitys*. Helsinki: Otava.
- HEIKKINEN, VESA – MANTILA, HARRI 2011: *Kielemme kohtalo*. Helsinki: Gaudeamus.
- HOLMBERG, PAUL-THOR 2015: *Sisä- ja ulkopaikallissijojen väliset valintaperusteet Oulun kulttuuripaikannimistössä*. Kandidaatintutkielma. Oulun yliopiston suomen kielen laitos.
- ITKONEN, TERHO – MAAMIES, SARI 2012: *Uusi kieliopas*. 5., tarkistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- KOIVISTO, VESA 2013: *Suomen sanojen rakenne*. Suomalaisen kirjallisuuden seuran toimituksia 202. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- KS = *Kielitoimiston sanakirja*. 2017. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. Päivitettävä verkkojulkaisu. Päivitetty 28.2.2017.
- LAALO, KLAUS 2011: *Lapsen varhaiskielioppi ja miniparadigmat*. Suomalaisen kirjallisuuden toimituksia 1309. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- PAUNONEN, HEIKKI 2003: *Suomen kielen morfologisista muutosmekanismeista*. Lea Laitinen (toim.), *Muotojen mieli. Kirjoituksia morfologiasta ja variaatiosta* 2003 s. 186 – 248.
- PALVIAINEN, SANTERI – VÄSTI, KATJA 2016: *Mieheä ja naisea hämmästyttää*. Kirjoitetun puhekielen morfologisista innovaatioista. Esitelmä Kielitieteen päivillä. Oulu 25. – 27.7.2016.
- PALVIAINEN, SANTERI – VÄSTI, KATJA 2017: *Voisiko tämä olea mahdollinen? Morfologisten innovaatioiden testattavuudesta*. Esitelmä Kielitieteen päivillä. Jyväskylä 18. – 20.5.2017.
- VISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2008: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura. <http://scripta.kotus.fi/visk/etusivu.php>. 30.1.2018.

Liite 1. Monivalintatestin esimerkkilauseet.

1. *Eetu nostaa tyynyä ja kurkistaa sängyn alle, mutta **nallea** ei löydy.*
2. *Matka keskustaan **jalan** kestää viisitoista minuuttia*
3. *Valistus tupakoinnin vaaroista ei ole **purenut** kiinalaisiin.*
4. ***Enkelten** nimet ovat peräisin vanhoista luetteloista, jotka ovat syntyneet vuosisatojen tutkimusten tuloksena.*
5. *Ruotsin rallissa helmikuussa nopeudet olivat sitä luokkaa, että Jyväskylän rallireitti piirrettiin aika lailla **uusiksi**.*
6. *Pyysin toissa päivänä **mieheä** tuomaan kaupasta jotain hyvää makeannälkääni.*
7. ***Mansikoitten** todettiin olevan Suomesta.*
8. *Linkki ehtikin jo **vanhenea**, joten tässä tulee toimiva versio.*
9. *Itsepuolustuskoulutuksen ansiosta väkivalta **vankejen** keskuudessa väheni huomattavasti.*
10. *Punaisella junalla tulin Vitznausta Lucerne-järven rannalta, sininen olisi mennyt toiselle puolelle **vuorea** Goldauhun.*
11. *Mainittu ohjelma taitaa olla **uusinten** tilastojen mukaan maailman käytetyin palvelinohjelmisto.*
12. *Näin se täällä menee, mutta **meneköön...***
13. *Paukkupakkasilla omistaja varustautuu päästä varpaisiin lämpimästi, mutta koira lähtee mukaan lenkille **vaatteetta**.*
14. *Kiusattua **lapsea** voi olla lähes mahdoton vakuuttaa siitä, että hän on hyvä jossain.*
15. *Kolmas ja **vakavain** mietinnän paikka on puolueen tulevaisuuden pohdinta.*
16. *Saako kirjeistä ottaa sitaatteja omaan historian **esseeseen** tai blogiin?*
17. *Tuoksu muistuttaa valkaisuaineen tuoksua ja alkaa **olea** jo epämiellyttävä.*
18. *Tätä viime vuosien menoa ja uutisointien **olemattomaa** konkretiaa seuratessa ei ole kauhean luottavainen mieli.*
19. *Joukkueeseen **tarvitsetaan** kovan luokan ykkössentteri, jos aiotaan mitaleista pelata keväällä.*
20. *Toholampilainen kansanedustaja Mika Lintilä piti onnettomuutta **kauheana** tragediana pienelle paikkakunnalle.*
21. *Nopein ja helpoin tapa muuttaa **tuolien** ilmettä on verhoilu.*
22. *Edelliset leiriläiset olivat niin avuttomia, että eivät saaneet **tulea** syttymään.*

23. *Koneellisessa annosjakelupalvelussa asiakkaan lääkkeet jaetaan **valmiihin** annospusseihin kahdeksi viikoksi.*
24. *On iloittu, **surettu** ja rentouduttu koko kesä!*
25. *Harmailla **vesillä** tarkoitetaan kotitalouden pesu-, tiski- ja suihkuvesiä.*
26. *Sylkäisin pois purkan ja sen "kiven", joka osoittautui palaksi **hampaata**.*
27. *Jokamiehen oikeudet nousevat yleensä **otsikkoihin** rikkeiden kautta.*
28. *Näin juuri demokratian tuleekin toimia eikä siten, että heti **vaalten** mentyä rikotaan lupaukset ja jatketaan samaa huonoa linjaa*
29. *Kuningas viittasi kaikista kauneimpaa heistä tulemaan kuninkaallisen istuimen eteen.*

Liite 2. Elisitaatiotesti

Sonja Liukkonen, suomen kieli, Oulun yliopisto

Täydennä seuraaviin lauseisiin omaa puhutun kielen tajuasi parhaiten vastaava muoto. Testissä saat sanasta pari ensimmäistä alkukirjainta

Esimerkki:

Äiti antoi lapselle pal_LON_____.

(1) Avotul_____ ei saa sytyttää metsäpalovaaran aikana.

(2) Tässä kännykässä on kaikkein uusi_____ tekniikkaa edustava näyttö.

(3) Autokuski tervehti pyöräilevää nai_____.

(4) Flunssassa ei saa men_____ saunaan.

(5) Kokilla on monta vei_____.

(6) Sein_____ roikkuu monta taulua.

(7) Monet lapset leikkivät nuk_____.

(8) Vaal_____ jälkeen monet lupaukset rikotaan.

(9) Moniin yrityksiin tarv_____ uusia osajia.

(10) Ville ei halua vielä tul_____ kotiin.

(11) Päiväkotiin ei saa tuoda kuumeilevaa la_____!

(12) Onneksi ol_____ kaikille osallistujille!

- (13) Valistus tupakoinnin vaaroista ei ole pur_____ kiinalaisiin.
- (14) Pyysin kahta rotevaa mie_____ työntämään autoa lumihangesta.
- (15) Pääsiäisenä syödään paljon uusiseelantilaista lam_____.
- (16) Prinsessa Dianan kuolemaa sur_____ pitkään Isossa-Britanniassa.
- (17) Kansanedustaja Mika Lintilä piti onnettomuutta kauh_____ tragediana pienelle paikkakunnalle.
- (18) Pekka unohti pan_____ saunan päälle.
- (19) Maisa on tie_____ jo pitkään Pekan salaisuuden.
- (20) Joe Manganiello esittää True Bloodissa lihaksikasta ihmissu_____ ja Alexander Skarsgård komeaa vampyyria.